

Nijat Huseynov

A közkiadások osztályozása a Szovjetunió utódállamaiban és néhány OECD-tagállamban

ÖSSZEFOGLALÓ: A világ gazdaságai – különösen a fejlődő országok – számára a fiskális politika alapvető fontosságú eszköz a gazdasági fejlődés elősegítésében. A jelen tanulmány a közkiadások kezelését az OECD egyes tagállamaira és néhány szovjet utódállamra vonatkozóan vizsgálja. Lényegében ezek az országok hasonló utat jártak be a gazdasági fejlődésben. A kutatás fő célja a vizsgált országok fiskális politikáinak jellemzése és a párhuzamok felállítása, ezen belül a gazdasági ügyekre fordított kiadások és a GDP alakulása közötti korreláció vizsgálata. A rendelkezésre álló adatok elemzése alapján megállapítható, hogy a közkiadások megoszlása és GDP-n belüli aránya a különböző gazdasági ágakban a meghatározó gazdasági tevékenységeknek megfelelően diverzifikálódik. A klaszteranalízis fő eredményei alapján két csoport különíthető el: az első csoportba 6, a másodikba 9 ország tartozik. A szociális ügyekre fordított kiadások mindkét csoportban kiemelt jelentőséggel bírtak. A második csoportba tartozó országok azonban többet fordítottak szociális célokra. A korrelációelemzés alapján az elmúlt évtizedben valamennyi kiválasztott országnál pozitív lineáris kapcsolat mutatható ki a gazdasági ügyekre fordított kiadások és a GDP alakulása között.

KULCSSZAVAK: közkiadások, fiskális politika, GDP, OECD, szovjet utódállamok

JEL-KÓDOK: E62, H50, O10, P20

A Szovjetunió összeomlása megalapozta a tagállamok, valamint a közép- és kelet-európai szocialista országok átmeneti időszakba lépését. A várakozások ellenére a folyamat az eltérő gazdaságpolitikák miatt kihívásokkal volt terhes. Ezzel együtt a különféle szervezetekhez és uniókhoz, többek között a Független Államok Közösségéhez (FÁK), az Eurázsiai Gazdasági Unióhoz, az Európai Unióhoz és az OECD-hez való csatlakozás betöltötte a helyi gazdaságok erősítésének szerepét.

Goryunov, Kotlikoff és Sinelnikov – Murylev (2015) megállapítja, hogy hosszú távon a szociális ügyekre fordított kiadások növekedése, valamint az olaj- és gázágazatból származó

adóbevételek csökkenése költségvetési hiányhoz vezet, és az orosz gazdaságban instabil fiskális politikát eredményez. A szerzők véleménye szerint az orosz kormányzatnak kiegészítő forrásokat kell találnia a növekvő közkiadások finanszírozásához. Goryunov és szerzőtársai (2013) a közkiadásokat reáladósságnak tekintik, szerintük az orosz gazdaságban a kiadások fedezésének fő forrását az olaj- és gázbevételek jelentik. Észtország a 2008-as pénzügyi világválságot követően bizonyíthatóan (Raudla és Kattel, 2011) visszafogta a közkiadásokat és megemelte az adókat. *Kasperowicz* (2015) megemlíti, hogy a pénzügyi világválság negatív hatással volt a balti államok gazdaságára, így az ottani kormányok a helyzetből adódóan a gazdaság megszilárdítását célzó intézkedéseket

Levelezési e-cím: nijat.huseynzade@gmail.com

hajtottak végre. *Klyviene* (2014) friss tanulmánya bizonyítja, hogy a közkiadások visszafogása a balti államokban pozitív hatással lehet a kibocsátásra. *Grigoli* (2012) Szlovákia fiskális politikájának fő jellemzőjét mutatja be a pénzügyi világválságot követő időszakban. Esettanulmányában a szerző megállapítja, hogy a kormányzat az EU és az OECD átlagához képest nagyobb mértékben próbálta finanszírozni a szociális kiadásokat. *Setnikar és Petkovšek* (2014) Szlovénia fiskális politikájának általános helyzetét ismerteti. A szerzők szerint a kormányzatnak meg kell teremtenie az államháztartás egyensúlyát az uniós előírásoknak való megfelelés, valamint a fenntartható gazdasági fejlődés biztosítása érdekében. Azerbajdzsán állami olajalapjából az állami költségvetésbe irányuló transzferek révén hatalmas mértékű pénzügyi forrás áll rendelkezésre a közkiadások finanszírozásához. Ez a helyzet azonban alapvető kihívásokat támaszt a fenntartható fiskális politikával és gazdasági növekedéssel szemben (Aslanli, 2015). Fehéroroszország kormánya számos reformot hajtott végre a fiskális politika terén, azonban annak átláthatósága továbbra sem megfelelő mértékű (Eckardt, Martinez – Vazquez – Timofeev, 2014). *Mkhatrishvili és Zedginidze* (2015) megemlíti, hogy a rózsás forradalmat és az orosz–grúz háborút követően a költségvetési konszolidáció stratégiája magasabb adóssághoz és költségvetési expanzióhoz vezetett. Moldova esetében *Chironachi* (2015) a monetáris és fiskális politika közötti együttműködést tekinti fő eszköznek a hosszú távú gazdasági stabilitás fenntartásában. Kazahsztán vonatkozásában *Azhgaliyeva* (2014) azt vizsgálja, hogy a fiskális politika milyen módokon hat az állami alap bevételeire, tartalékaira és közkiadásaira. Esettanulmányában a szerző a fiskális politika fontosságát hangsúlyozza az olajból származó bevételek jelentős ingadozásának megelőzésében.

Üzbegisztánnal kapcsolatos tanulmányában *Abdullaev és Konya* (2014) a költségve-

tés romlásának fő okaként az ország átmeneti időszakát jelöli meg. A szerzők tanulmányukban ugyanakkor azt is megállapítják, hogy a kormányzat sikeresen végrehajtotta gazdasági reformjait, és javaslatuk szerint az adóteher mérséklésével kell biztosítani a fenntartható fejlődést. *Aleksandrova* (2013) úgy véli, hogy az ukrán kormány nem volt képes hatékony költségvetési eszközök kialakítására. A szerző szerint a fiskális politikának a gazdasági növekedés elősegítésére kell irányulnia. *Kazandziska* (2015) a közkiadásoknak a Lengyelország 2000–2001-es, valamint 2012–2013-as gazdasági visszaesése idején történt csökkentésére hívja fel a figyelmet. Tanulmányának fontos megállapítása, hogy az EU más tagállamaihoz képest Lengyelország fiskális politikája kevésbé volt hatékony. *Endrit és Drini* (2013) szerint Magyarország fiskális politikája a költségvetés politikai ciklusaihoz kapcsolódik. *Barro és Gordon* (1989) úgy látja, hogy az állami fogyasztás nem képes ösztönözni a beruházásokat és a növekedést.

A jelen tanulmány felépítése a következő. A módszertani rész ismerteti a szerző kutatási megközelítését. Ezután a kiválasztott országokban a közkiadások főbb jellemzőinek bemutatására kerül sor. A következő rész az elemzés eredményeit tárgyalja. A tanulmány az elemzés összefoglalásával és az egyes országokra vonatkozó megjegyzésekkel zárul.

MÓDSZERTAN

A tanulmány klaszteranalízis segítségével jellemzi a kiválasztott országok közkiadásait. A klaszteranalízis elsődleges célja annak megállapítása, hogy egy adott halmazon belül mely objektumok hasonlóak (Romesburg, 2004). A szerző a közkiadások GDP-n belüli arányának ellenőrzésével értelmezi a kiválasztott országok fiskális politikáját. Ezen túlmenően az egyes országok összkiadásait négy változóra bontja:

- általános közszolgáltatásokra fordított kiadások,
- védelemre, közrendre és közbiztonságra, környezetvédelemre fordított kiadások,
- gazdasági ügyekre (mezőgazdaságra, erdő-, hal- és vadgazdálkodásra, üzemanyag- és energiaellátásra, bányászatra, feldolgozóiparra, építőiparra, szállításra és közlekedésre, kommunikációra) fordított kiadások,
- szociális ügyekre (lakás- és kommunális szolgáltatásokra, egészségügyre, szabadidőre, kultúrára, hitéletre, oktatásra, szociális védelemre) fordított kiadások.

Ezenkívül a szerző az egyes országok vonatkozásában a gazdasági ügyekre fordított kiadások és a GDP közötti korrelációanalízis segítségével vizsgálta azok esetleges kapcsolatát, valamint a hatékonyságot.

A KIVÁLASZTOTT ORSZÁGOK ÉS ADATAIK

Az adatok fő forrását az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái képezik. A szerző 15 országot választott ki (OECD-tagállamok: Magyarország, Szlovákia, Szlovénia, Lengyelország; a Szovjetunió utódállamai: Lettország, Litvánia, Azerbajdzsán, Fehéroroszország, Grúzia, Kazahsztán, Moldova, Oroszország, Ukrajna, Üzbegisztán; mindkét csoportba tartozik: Észtország). A szerző a klaszteranalízishez 2013-as adatokat vett alapul annak érdekében, hogy az országokat a rendelkezésre álló adatok alapján hatékonyan jellemezhesse. Valamennyi országnál a fő mérőszám a GDP-arány. A szerző a korrelációanalízist 2000–2014 közötti adatokon végezte el.

Az 1. táblázat az egyes országok 2013. évi

1. táblázat

KIADÁSOK AZ ÖSSZKIADÁSOK ARÁNYÁBAN (2013)

Ország	Általános közszolgáltatásokra fordított kiadások	Gazdasági ügyekre fordított kiadások	Védelemre, közrendre és közbiztonságra, környezetvédelemre fordított kiadások	Szociális ügyekre fordított kiadások
Észtország	10,3	12,5	11,3	65,9
Lettország	13,2	13	9,4	64,4
Szlovákia	8,4	17,6	9,5	72,8
Szlovénia	11,3	24,2	6,4	58,1
Magyarország	20,9	13,7	7	58,5
Litvánia	14,8	9,8	8,8	66,7
Lengyelország	13,4	9,7	8,7	68,2
Azerbajdzsán	10,2	43,2	12,4	34,2
Fehéroroszország	16,3	11,4	8	64,4
Grúzia	10,8	15,9	21,6	51,7
Kazahsztán	11,2	13	14,8	60,8
Moldova	9,7	11,9	8,2	70,1
Oroszország	22,6	9,4	13,2	54,9
Ukrajna	9,3	7,1	8,6	75,3
Üzbegisztán	4,6	14,2	13,8	67,5

Forrás: IMF, kormányzati pénzügyi statisztikák <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>

közkidásait mutatja be. Megállapítható, hogy a szociális ügyekre fordított kiadások valamennyi országban a legnagyobb arányt képviselték a közkiadásokon belül. Általános közszolgáltatásokra a kiadások legnagyobb hányadát Oroszország, Magyarország és Fehéroroszország fordította. Ezzel szemben a közkiadásokon belül a gazdasági ügyekre, valamint a védelemre, közrendre, közbiztonságra és környezetvédelemre fordított kiadások együttes aránya Azerbajdzsánban és Grúziában volt a legnagyobb.

A 2. táblázatnak megfelelően az IMF a gazdasági ügyekre fordított közkiadásokon belül öt fő tevékenységcsoportot vesz figyelembe: mezőgazdaság, erdő-, hal- és vadgazdálkodás;

üzemanyag- és energiaellátás; bányászat, feldolgozóipar, építőipar, szállítás és közlekedés, kommunikáció. Egyértelműen látható, hogy a gazdasági ügyekre fordított közkiadások megoszlása az egyes országok eltérő gazdasági potenciáljának megfelelően változó. Emellett a gazdasági ágak hozzájárulása is eltérő az egyes országokban (lásd 3. táblázat).

EREDMÉNYEK

A 4. táblázat a 15 országra vonatkozó végleges klaszterközpontokat határozza meg. Az országok 6:9 arányban két csoportba kerültek (lásd 5. táblázat). Összességében a szociális

2. táblázat

A GAZDASÁGI ÜGYEKRE FORDÍTOTT KIADÁSOK SZERKEZETE AZ ÖSSZKIADÁSOK ARÁNYÁBAN (2013)

Ország	Mezőgazdaság (erdőgazdálkodással, valamint hal- és vadgazdálkodással együtt)	Üzemanyag- és energiaellátás	Bányászat, feldolgozóipar, építőipar	Szállítás és közlekedés	Kommunikáció
Észtország	14,30	0,55	0,77	62,71	0,77
Lettország	9,10	2,85	7,90	60,29	0,18
Szlovákia	15,28	1,74	0,93	58,14	0,42
Szlovénia	4,82	1,05	–	16,73	0,40
Magyarország	6,96	1,92	0,49	54,27	–
Litvánia	26,76	18,62	0,69	38,03	3,85
Lengyelország	13,37	–	1,73	75,88	0,49
Azerbajdzsán	5,49	0,02	90,00	0,94	0,42
Fehéroroszország	24,56	7,42	8,59	8,60	0,26
Grúzia	13,51	4,64	0,08	64,69	–
Kazahsztán	26,25	13,35	3,56	56,28	0,67
Moldova	30,05	5,47	1,25	57,93	–
Oroszország	14,82	1,24	–	19,99	3,15
Ukrajna	15,65	31,33	1,03	30,71	0,38
Üzbegisztán	36,90	0,27	3,85	38,41	0,10

Forrás: IMF, kormányzati pénzügyi statisztikák, <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>

A GAZDASÁGI ÁGAK GDP-ARÁNYOS HOZZÁADOTT ÉRTÉKE (2014)

Ország	Mezőgazdaság	Feldolgozóipar	Ipar	Szolgáltatás stb.
Azerbajdzsán	6	5	58	36
Fehéroroszország	9	26	42	49
Észtország	3	16	28	68
Grúzia	9	13	24	66
Magyarország	4	24	31	64
Kazahsztán	5	11	36	59
Lettország	3	12	23	73
Litvánia	3	19	31	66
Moldova	15	14	17	68
Lengyelország	3	18	33	64
Oroszország	4	16	36	60
Szlovákia	4	21	34	62
Szlovénia	2	23	33	65
Ukrajna	12	13	25	63
Üzbegisztán	19	12	34	48

Forrás: a Világbank adatai, <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

VÉGLEGES KLASZTERKÖZÉPPONTOK

	Klaszter	
	1	2
Általános közszolgáltatásokra fordított kiadások	4,2	5,8
Védelemre, közrendre és közbiztonságra környezetvédelemre fordított kiadások	4,4	3,9
Gazdasági ügyekre fordított kiadások	5,8	6,3
Szociális ügyekre fordított kiadások	17,8	30,2

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái alapján, <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>

ügyekre fordított kiadások mindkét csoport országában kiemelt jelentőséggel bírtak. A 2. klaszterben azonban ennek súlya az 1. klaszterhez képest nagyobb (30,2). A gazdasági ügyekre fordított kiadások az országok számára a második irányt jelentik.

Az első klaszterbe Litvánia, Azerbajdzsán, Grúzia, Kazahsztán, Oroszország és Üzbegisztán, a második klaszterbe Észtország, Lettország, Szlovákia, Szlovénia, Magyarország, Lengyelország, Fehéroroszország, Moldova és Ukrajna tartozik (lásd 6. táblázat). A távolság

5. táblázat

AZ EGYES KLASZTEREK ESETSZÁMA

Klaszter		
	1	6,000
	2	9,000
Érvényes		15,000
Hiányzik		0,000

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái alapján, <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>

6. táblázat

KLASZTERTAGSÁG

Esetszám	Ország	Klaszter	Távolság
1	Észtország	2	5,126
2	Lettország	2	3,185
3	Litvánia	1	6,474
4	Szlovákia	2	2,571
5	Szlovénia	2	9,311
6	Magyarország	2	4,767
7	Lengyelország	2	2,505
8	Azerbajdzsán	1	11,261
9	Fehéroroszország	2	3,171
10	Grúzia	1	3,819
11	Kazahsztán	1	6,797
12	Moldova	2	4,198
13	Oroszország	1	7,798
14	Ukrajna	2	6,533
15	Üzbegisztán	1	4,217

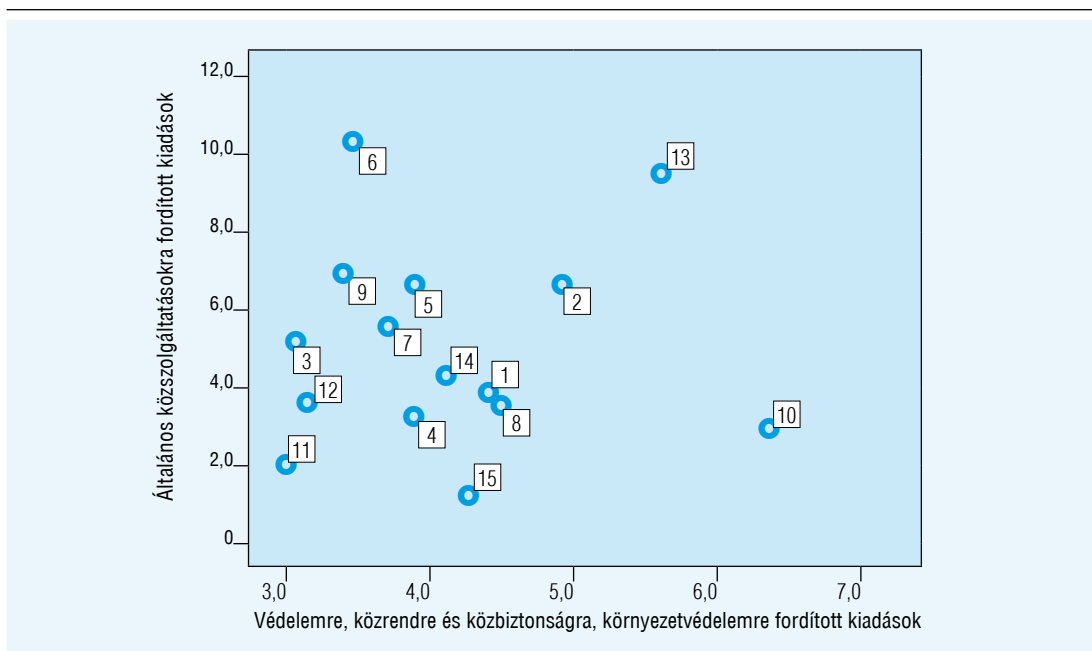
Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

minden tag esetében egyértelműen megmutatja az egymáshoz való hasonlóságuk mértékét, illetve azt, hogy a klaszter középpontjától számítva melyik tartományba esnek. Az 1. és 2. ábra az egyes országok pontos elhelyezkedését mutatja a klaszterükön belül. Mindenesetre célszerűbb lenne az egyes klasztertagokat külön vizsgálni.

A szociális ügyekre fordított közkiadások Litvániában a GDP 23,6 százalékát, az össz-

kiadásoknak pedig 66,7 százalékát teszik ki. A kormányzati kiadások fennmaradó részét az általános közszolgáltatásokra (a GDP 5,3 százaléka, az összkiadások 14,8 százaléka), a gazdasági ügyekre (a GDP 3,5 százaléka, az összkiadások 9,8 százaléka), valamint a védelemre, közrendre és közbiztonságra, továbbá környezetvédelemre (a GDP 3,1 százaléka, az összkiadások 8,8 százaléka) fordított közkiadások adják.

AZ EGYES ORSZÁGOK ELHELYEZKEDÉSE A GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS ÜGYEKRE FORDÍTOTT KIADÁSOK ALAPJÁN

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

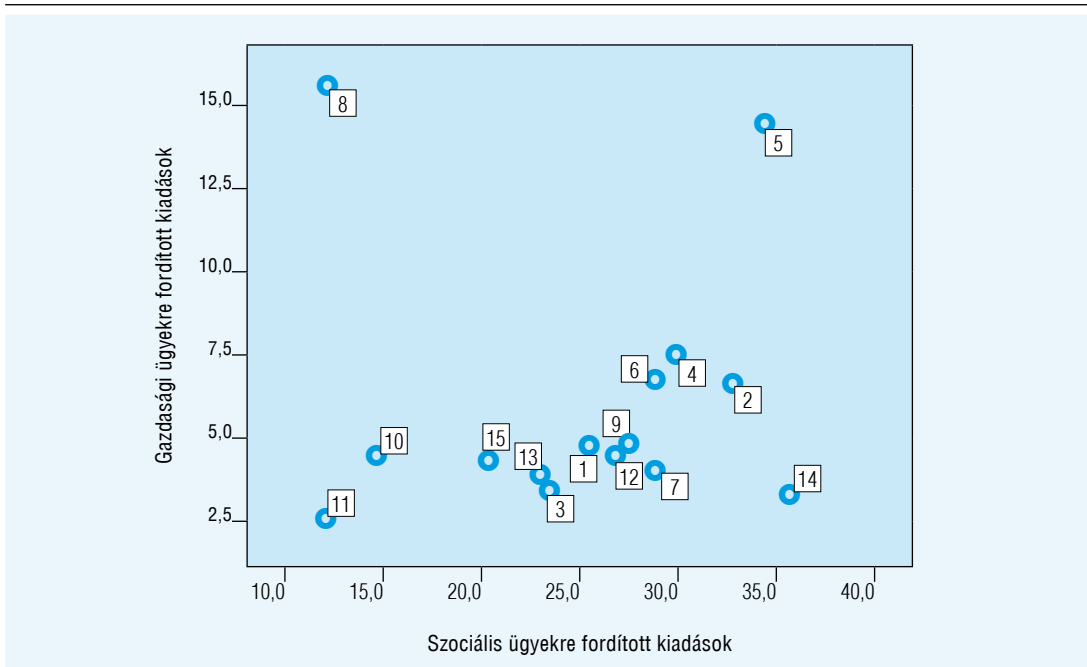
A gazdasági ügyekre fordított közkiadások Azerbajdzsánban a GDP 15,6 százalékát (a 15 ország közül a legnagyobb hányadát), az összkiadásoknak pedig 43,2 százalékát teszik ki. Az első klaszter tagjaihoz viszonyítva az azeri kormányzat az összkiadásoknak mindössze 34,2 százalékát (a GDP 12,8 százalékát, a 15 ország közül az egyik legkisebb hányadát) fordította szociális ügyekre. A kormányzati kiadások fennmaradó részét az általános közszolgáltatásokra (a GDP 3,7 százaléka, az összkiadások 10,2 százaléka), valamint a védelemre, közrendre és közbiztonságra, továbbá környezetvédelemre (a GDP 4,5 százaléka, az összkiadások 12,4 százaléka) fordított közkiadások adják.

A szociális ügyekre fordított közkiadások Kazahsztánban a GDP 12,3 százalékát (a 15 ország közül az egyik legkisebb hányadát), az összkiadásoknak pedig 60,8 százalékát teszik

ki. A kormányzati kiadások fennmaradó részét a védelemre, közrendre és közbiztonságra, továbbá környezetvédelemre (a GDP 3 százaléka, az összkiadások 14,8 százaléka), a gazdasági ügyekre (a GDP 2,6 százaléka, az összkiadások 13 százaléka), valamint az általános közszolgáltatásokra (a GDP 2,2 százaléka, az összkiadások 11,2 százaléka) fordított közkiadások adják.

A szociális ügyekre fordított közkiadások Oroszországban a GDP 23,2 százalékát, az összkiadásoknak pedig 54,9 százalékát teszik ki. Az első klaszter tagjaihoz viszonyítva az orosz kormányzat az összkiadásoknak mindössze 22,6 százalékát (a GDP 9,5 százalékát, a 15 ország közül az egyik legnagyobb hányadot) fordította általános közszolgáltatásokra. A kormányzati kiadások fennmaradó részét a védelemre, közrendre és közbiztonságra, továbbá környezetvédelemre (a GDP 5,5 száza-

AZ EGYES ORSZÁGOK ELHELYZKEDÉSE A GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS ÜGYEKRE FORDÍTOTT KIADÁSOK ALAPJÁN

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján, <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

léka, az összkidadások 13,2 százalékát), valamint a gazdasági ügyekre (a GDP 4 százalékát, az összkidadások 9,4 százalékát) fordított közkiadások adják.

A szociális ügyekre fordított közkiadások Üzbegisztánban a GDP 20,6 százalékát, az összkidadásoknak pedig 67,5 százalékát teszik ki. A kormányzati kiadások fennmaradó részét a gazdasági ügyekre (a GDP 4,3 százalékát, az összkidadások 14,2 százalékát), valamint a védelemre, közrendre és közbiztonságra, továbbá környezetvédelemre (a GDP 4,2 százalékát, az összkidadások 13,8 százalékát) fordított közkiadások adják. Az első klaszter tagjaihoz viszonyítva az üzbeig kormányzat az összkidadásoknak mindössze 4,6 százalékát (a GDP 1,41 százalékát, a 15 ország közül a legkisebb hányadát) fordította általános közszolgáltatásokra.

A szociális ügyekre fordított közkiadások

Észtországban a GDP 25,6 százalékát, az összkidadásoknak pedig 65,9 százalékát teszik ki. A kormányzati kiadások fennmaradó részét a gazdasági ügyekre (a GDP 4,9 százalékát, az összkidadások 12,5 százalékát), a védelemre, közrendre és közbiztonságra, továbbá környezetvédelemre (a GDP 4,4 százalékát, az összkidadások 11,3 százalékát), valamint az általános közszolgáltatásokra (a GDP 4 százalékát, az összkidadások 10 százalékát) fordított közkiadások adják.

A szociális ügyekre fordított közkiadások egy másik balti államban, Lettországban a GDP 33 százalékát, az összkidadásoknak pedig 64,4 százalékát teszik ki. A kormányzati kiadások fennmaradó részét az általános közszolgáltatásokra (a GDP 6,8 százalékát, az összkidadások 13,2 százalékát), a gazdasági ügyekre (a GDP 6,7 százalékát, az összkidadások 13 százalékát), valamint a védelemre, közrendre és

közbiztonságra, továbbá környezetvédelemre (a GDP 4,9 százaléka, az összkidadások 9,4 százaléka) fordított közkiadások adják.

A szociális ügyekre fordított közkiadások Szlovákiában a GDP 29,8 százalékát, az összkidadásoknak pedig 72,8 százalékát teszik ki. A kormányzati kiadások fennmaradó részét a gazdasági ügyekre (a GDP 7,2 százaléka, az összkidadások 17,6 százaléka), a védelemre, közrendre és közbiztonságra, továbbá környezetvédelemre (a GDP 3,9 százaléka, az összkidadások 9,5 százaléka), valamint az általános közszolgáltatásokra (a GDP 3,4 százaléka, az összkidadások 8,4 százaléka) fordított közkiadások adják.

A szociális ügyekre fordított közkiadások Szlovéniában a GDP 34,7 százalékát (a 15 ország közül a legnagyobb hányadát), az összkidadásoknak pedig 58,1 százalékát teszik ki. A kormányzati kiadások fennmaradó részét a gazdasági ügyekre (a GDP 14,5 százaléka, az összkidadások 24,2 százaléka), az általános közszolgáltatásokra (a GDP 6,7 százaléka, az összkidadások 11,3 százaléka), valamint a védelemre, közrendre és közbiztonságra, továbbá környezetvédelemre (a GDP 3,9 százaléka, az összkidadások 6,4 százaléka) fordított közkiadások adják.

A szociális ügyekre fordított közkiadások Magyarországon a GDP 29 százalékát, az összkidadásoknak pedig 58,5 százalékát teszik ki. Lényeges továbbá, hogy a magyar kormányzat az összkidadások 20,9 százalékát (a GDP 10,8 százalékát, a 15 ország közül a legnagyobb hányadát) fordította általános közszolgáltatásokra. A kormányzati kiadások fennmaradó részét a gazdasági ügyekre (a GDP 6,8 százaléka, az összkidadások 13,7 százaléka), valamint a védelemre, közrendre és közbiztonságra, továbbá környezetvédelemre (a GDP 3,5 százaléka, az összkidadások 7 százaléka) fordított közkiadások adják.

A szociális ügyekre fordított közkiadások Lengyelországban a GDP 29 százalékát, az összkidadásoknak pedig 68,2 százalékát teszik ki. A kormányzati kiadások fennmaradó ré-

szét az általános közszolgáltatásokra (a GDP 5,7 százaléka, az összkidadások 13,4 százaléka), a gazdasági ügyekre (a GDP 4,1 százaléka, az összkidadások 9,7 százaléka), valamint a védelemre, közrendre és közbiztonságra, továbbá környezetvédelemre (a GDP 3,7 százaléka, az összkidadások 8,7 százaléka) fordított közkiadások adják.

A szociális ügyekre fordított közkiadások Fehéroroszországban a GDP 27,7 százalékát, az összkidadásoknak pedig 64,4 százalékát teszik ki. A kormányzati kiadások fennmaradó részét az általános közszolgáltatásokra (a GDP 7 százaléka, az összkidadások 16,3 százaléka), a gazdasági ügyekre (a GDP 4,9 százaléka, az összkidadások 11,4 százaléka), valamint a védelemre, közrendre és közbiztonságra, továbbá a környezetvédelemre (a GDP 3,4 százaléka, az összkidadások 8 százaléka) fordított közkiadások adják.

A szociális ügyekre fordított közkiadások Moldovában a GDP 27 százalékát, az összkidadásoknak pedig 70,1 százalékát teszik ki. A kormányzati kiadások fennmaradó részét a gazdasági ügyekre (a GDP 4,6 százaléka, az összkidadások 11,9 százaléka), az általános közszolgáltatásokra (a GDP 3,7 százaléka, az összkidadások 9,7 százaléka), valamint a védelemre, közrendre és közbiztonságra, továbbá környezetvédelemre (a GDP 3,2 százaléka, az összkidadások 8,2 százaléka) fordított közkiadások adják.

Az ukrán kormányzat az összkidadásoknak 75,3 százalékát (a GDP 35,9 százalékát, a 15 ország közül a legnagyobb hányadát) fordította szociális ügyekre. A kormányzati kiadások fennmaradó részét az általános közszolgáltatásokra (a GDP 4,4 százaléka, az összkidadások 9,3 százaléka), a védelemre, közrendre és közbiztonságra, továbbá környezetvédelemre (a GDP 4 százaléka, az összkidadások 8,6 százaléka), valamint a gazdasági ügyekre (a GDP 3,4 százaléka, az összkidadások 7,1 százaléka) fordított közkiadások adják.

Észtország

Az észt kormányzat a gazdasági ügyekre jutó közkiadások 62,3 százalékát szállításra és közlekedésre, 14,3 százalékát mezőgazdaságra fordította (2. táblázat, 2013. évi adatok). A mezőgazdaság és a feldolgozóipar kibocsátása elmaradt a többi gazdasági ágétól (3. táblázat, 2014. évi adatok). Ugyanakkor a 2000–2013. évi adatok alapján tökéletes pozitív lineáris kapcsolat mutatható ki a gazdasági ügyekre fordított kiadások és a GDP alakulása között (lásd 7. táblázat, 3. ábra).

Lettország

A lett kormányzat a gazdasági ügyekre jutó közkiadások (2. táblázat, 2013. évi adatok) 60,3 százalékát szállításra és közlekedésre, 9,1 százalékát mezőgazdaságra, 7,9 százalékát bányászatra, továbbá feldolgozó- és építőiparra

fordította. A mezőgazdaság és a feldolgozóipar kibocsátása elmaradt a többi gazdasági ágétól (3. táblázat, 2014. évi adatok). Ugyanakkor a 2000–2013. évi adatok alapján tökéletes pozitív lineáris kapcsolat mutatható ki a gazdasági ügyekre fordított kiadások és a GDP alakulása között (8. táblázat, 4. ábra).

Szlovákia

A szlovák kormányzat a gazdasági ügyekre jutó közkiadások (2. táblázat, 2013. évi adatok) 58,1 százalékát szállításra és közlekedésre, 15,3 százalékát mezőgazdaságra fordította. A mezőgazdaság kibocsátása elmaradt a többi gazdasági ágétól (3. táblázat, 2014. évi adatok). Ugyanakkor a 2000–2013. évi adatok alapján erős pozitív lineáris kapcsolat mutatható ki a gazdasági ügyekre fordított kiadások és a GDP alakulása között (lásd 9. táblázat, 5. ábra).

7. táblázat

3. ábra

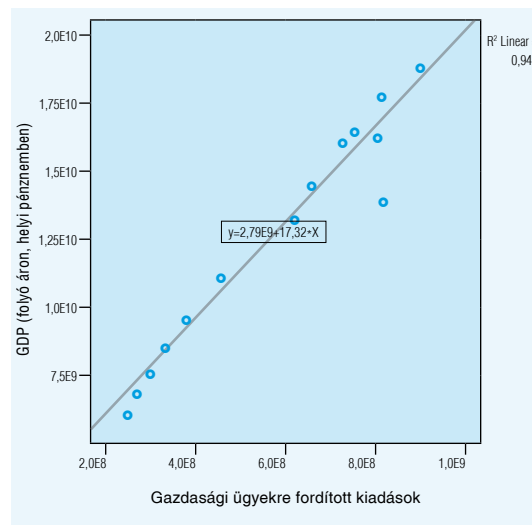
KORRELÁCIÓ: ÉSZTORSZÁG (2000–2013)

		GDP (folyó áron, helyi pénz- nemben)	Gazdasági ügyekre fordított kiadások
GDP (folyó áron, helyi pénz- nemben)	Pearson- korreláció	1	0,973**
	Szignifikáns (kétoldali)		0,000
	Db	14	14
Gazdasági ügyekre fordított kiadások	Pearson- korreláció	0,973**	1
	Szignifikáns (kétoldali)	0,000	
	Db	14	14

** A korreláció 0,01 szinten szignifikáns (kétoldali).

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

KORRELÁCIÓ: ÉSZTORSZÁG

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

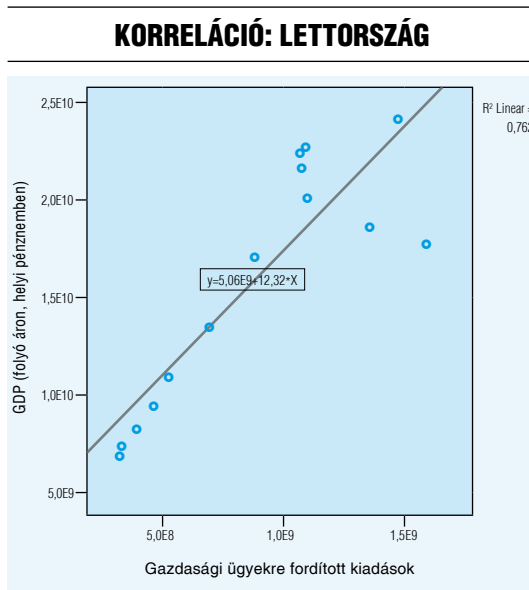
8. táblázat

KORRELÁCIÓ: LETTORSZÁG (2000–2013)			
		GDP (folyó áron, helyi pénz- nemben)	Gazdasági ügyekre fordított kiadások
GDP (folyó áron, helyi pénznemben)	Pearson- korreláció	1	0,873**
	Szignifikáns (kétoldali)		0,000
	Db	14	14
Gazdasági ügyekre fordított kiadások	Pearson- korreláció	0,873**	1
	Szignifikáns (kétoldali)	0,000	
	Db	14	14

** A korreláció 0,01 szinten szignifikáns (kétoldali).

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

4. ábra

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

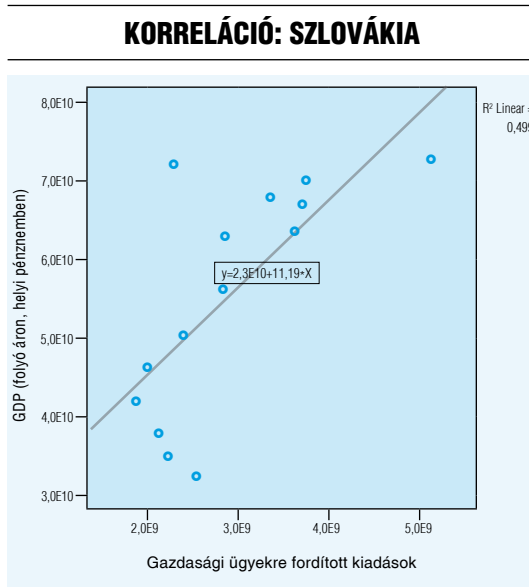
9. táblázat

KORRELÁCIÓ: SZLOVÁKIA (2000–2013)			
		GDP (folyó áron, helyi pénz- nemben)	Gazdasági ügyekre fordított kiadások
GDP (folyó áron, helyi pénznemben)	Pearson- korreláció	1	0,706**
	Szignifikáns (kétoldali)		0,005
	Db	14	14
Gazdasági ügyekre fordított kiadások	Pearson- korreláció	0,706**	1
	Szignifikáns (kétoldali)	0,005	
	Db	14	14

** A korreláció 0,01 szinten szignifikáns (kétoldali).

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

5. ábra

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

Azerbajdzsán

Az azeri kormányzat a gazdasági ügyekre jutó közkiadások (2. táblázat, 2013. évi adatok) 90 százalékát bányászatra, továbbá feldolgozó- és építőiparra, 5,5 százalékát mezőgazdaságra fordította. A mezőgazdaság és a feldolgozóipar kibocsátása elmaradt a többi gazdasági ágétól (3. táblázat, 2014. évi adatok). Ugyanakkor a 2008–2014. évi adatok alapján tökéletes pozitív lineáris kapcsolat mutatható ki a gazdasági ügyekre fordított kiadások és a GDP alakulása között (lásd 10. táblázat, 6. ábra).

Fehéroroszország

A fehérorosz kormányzat a gazdasági ügyekre jutó közkiadások (2. táblázat, 2013. évi adatok) egynegyedét mezőgazdaságra, a fennmaradó részt pedig egyenlő arányban bányászatra, továbbá feldolgozó- és építőiparra, valamint száll-

ításra és közlekedésre fordította. A mezőgazdaság és a feldolgozóipar kibocsátása elmaradt a többi gazdasági ágétól, együttes kibocsátásuk azonban meghaladta a többi ország eredményeit (3. táblázat, 2014. évi adatok). Ugyanakkor a 2003–2014. évi adatok alapján tökéletes pozitív lineáris kapcsolat mutatható ki a gazdasági ügyekre fordított kiadások és a GDP alakulása között (lásd 11. táblázat, 7. ábra).

Grúzia

A grúz kormányzat a gazdasági ügyekre jutó közkiadások (2. táblázat, 2013. évi adatok) 64,7 százalékát szállításra és közlekedésre, 13,5 százalékát mezőgazdaságra fordította. A mezőgazdaság és a feldolgozóipar kibocsátása elmaradt a többi gazdasági ágétól (3. táblázat, 2014. évi adatok). Ugyanakkor a 2003–2014. évi adatok alapján tökéletes pozitív lineáris kapcsolat mutatható ki a gazdasági ügyekre

10. táblázat

KORRELÁCIÓ: AZERBAJDZSÁN (2008–2014)

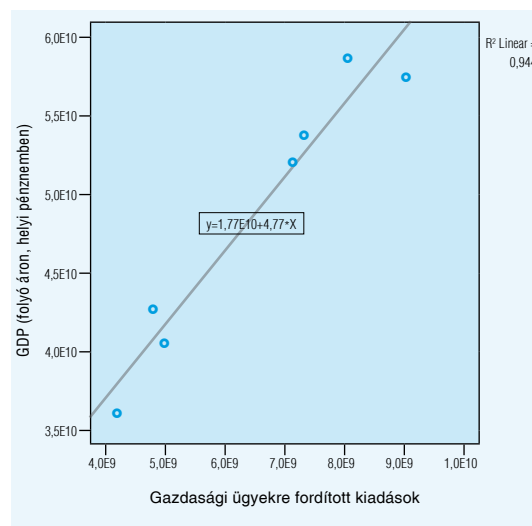
		GDP (folyó áron, helyi pénz- nemben)	Gazdasági ügyekre fordított kiadások
GDP (folyó áron, helyi pénzben)	Pearson-korreláció	1	0,972**
	Szignifikáns (kétoldali)		0,000
	Db	7	7
Gazdasági ügyekre fordított kiadások	Pearson-korreláció	0,972**	1
	Szignifikáns (kétoldali)	0,000	
	Db	7	7

** A korreláció 0,01 szinten szignifikáns (kétoldali).

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

6. ábra

KORRELÁCIÓ: AZERBAJDZSÁN

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

11. táblázat

KORRELÁCIÓ: FEHÉRORSZORSZÁG (2003–2014)

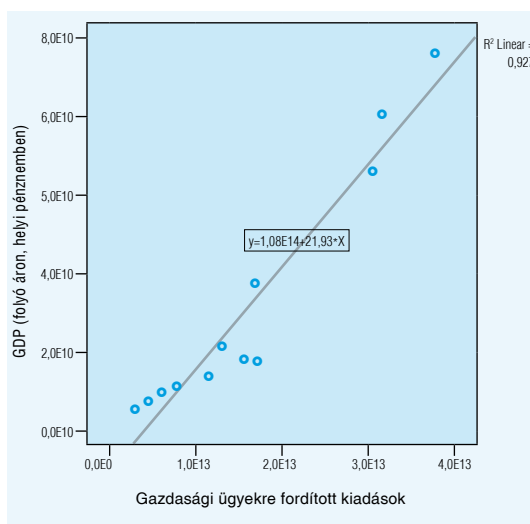
		GDP (folyó áron, helyi pénz- nemben)	Gazdasági ügyekre fordított kiadások
GDP (folyó áron, helyi pénznemben)	Pearson- korreláció	1	0,963**
	Szignifikáns (kétoldali)		0,000
	Db	12	12
Gazdasági ügyekre fordított kiadások	Pearson- korreláció	0,963**	1
	Szignifikáns (kétoldali)	0,000	
	Db	12	12

** A korreláció 0,01 szinten szignifikáns (kétoldali).

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

7. ábra

KORRELÁCIÓ: FEHÉRORSZORSZÁG

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

12. táblázat

KORRELÁCIÓ: GRÚZIA (2003–2014)

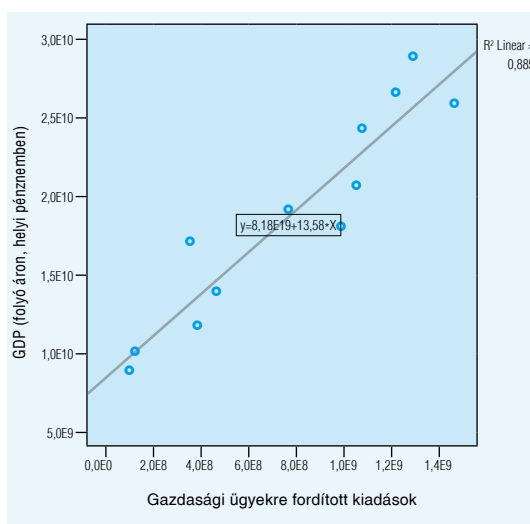
		GDP (folyó áron, helyi pénz- nemben)	Gazdasági ügyekre fordított kiadások
GDP (folyó áron, helyi pénznemben)	Pearson- korreláció	1	0,941**
	Szignifikáns (kétoldali)		0,000
	Db	12	12
Gazdasági ügyekre fordított kiadások	Pearson- korreláció	0,941**	1
	Szignifikáns (kétoldali)	0,000	
	Db	12	12

** A korreláció 0,01 szinten szignifikáns (kétoldali).

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

8. ábra

KORRELÁCIÓ: GRÚZIA

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

fordított kiadások és a GDP alakulása között (lásd 12. táblázat, 8. ábra).

Magyarország

A magyar kormányzat a gazdasági ügyekre jutó közkiadások (2. táblázat, 2013. évi adatok) 54,3 százalékát szállításra és közlekedésre, 6,7 százalékát mezőgazdaságra fordította. A mezőgazdaság kibocsátása elmaradt a többi gazdasági ágétól (3. táblázat, 2014. évi adatok). Ugyanakkor a 2000–2013. évi adatok alapján tökéletes pozitív lineáris kapcsolat mutatható ki a gazdasági ügyekre fordított kiadások és a GDP alakulása között (lásd 13. táblázat, 9. ábra).

Kazahsztán

A kazah kormányzat a gazdasági ügyekre jutó közkiadások (2. táblázat, 2013. évi adatok)

56,3 százalékát szállításra és közlekedésre, 26,3 százalékát mezőgazdaságra fordította. A mezőgazdaság kibocsátása elmaradt a többi gazdasági ágétól (3. táblázat, 2014. évi adatok). Ugyanakkor a 2000–2014. évi adatok alapján erős pozitív lineáris kapcsolat mutatható ki a gazdasági ügyekre fordított kiadások és a GDP alakulása között (lásd 14. táblázat, 10. ábra).

Moldova

A moldovai kormányzat a gazdasági ügyekre jutó közkiadások 57,9 százalékát szállításra és közlekedésre, 30 százalékát mezőgazdaságra fordította (2. táblázat, 2013. évi adatok). A mezőgazdaság kibocsátása meghaladta a többi országot (3. táblázat, 2014. évi adatok). Ugyanakkor a 2002–2014. évi adatok alapján tökéletes pozitív lineáris kapcsolat mutatható ki a gazdasági ügyekre fordított kiadások és a GDP alakulása között (lásd 15. táblázat, 11. ábra).

13. táblázat

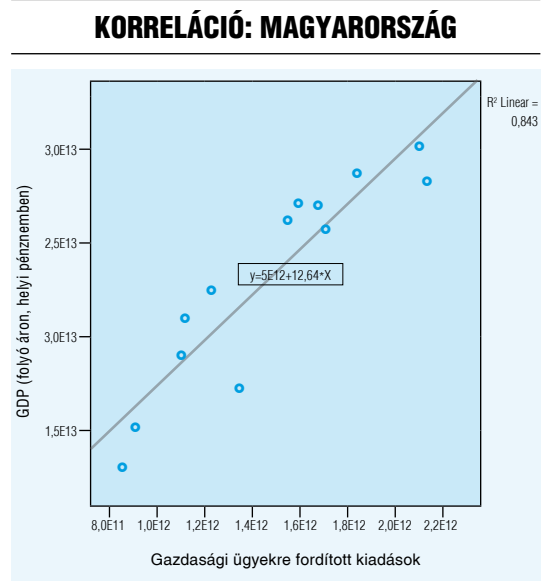
KORRELÁCIÓ: MAGYARORSZÁG (2000–2013)

		GDP (folyó áron, helyi pénz- nemben)	Gazdasági ügyekre fordított kiadások
GDP (folyó áron, helyi péznemben)	Pearson- korreláció	1	0,918 **
	Szignifikáns (kétoldali)		0,000
	Db	14	14
Gazdasági ügyekre fordított kiadások	Pearson- korreláció	0,918 **	1
	Szignifikáns (kétoldali)	0,000	
	Db	14	14

** A korreláció 0,01 szinten szignifikáns (kétoldali).

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

9. ábra

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

14. táblázat

KORRELÁCIÓ: KAZAHSztÁN (2000–2014)

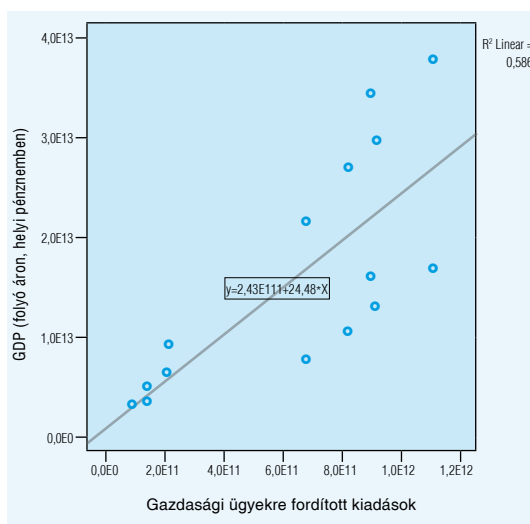
		GDP (folyó áron, helyi pénz- nemben)	Gazdasági ügyekre fordított kiadások
GDP (folyó áron, helyi péznemben)	Pearson- korreláció	1	0,766 **
	Szignifikáns (kétoldali)		0,001
	Db	15	15
Gazdasági ügyekre fordított kiadások	Pearson- korreláció	0,766**	1
	Szignifikáns (kétoldali)	0,001	
	Db	15	15

** A korreláció 0,01 szinten szignifikáns (kétoldali).

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

10. ábra

KORRELÁCIÓ: KAZAHSztÁN

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

15. táblázat

KORRELÁCIÓ: MOLDOVA (2002–2014)

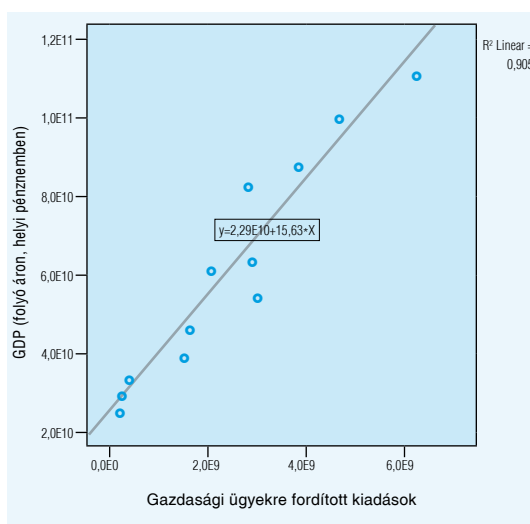
		GDP (folyó áron, helyi pénz- nemben)	Gazdasági ügyekre fordított kiadások
GDP (folyó áron, helyi péznemben)	Pearson- korreláció	1	0,951**
	Szignifikáns (kétoldali)		0,000
	Db	13	13
Gazdasági ügyekre fordított kiadások	Pearson- korreláció	0,951**	1
	Szignifikáns (kétoldali)	0,000	
	Db	13	13

** A korreláció 0,01 szinten szignifikáns (kétoldali).

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

11. ábra

KORRELÁCIÓ: MOLDOVA

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

Lengyelország

Lengyelország a gazdasági ügyekre jutó közkiadások 75,8 százalékát szállításra és közlekedésre, 13,4 százalékát mezőgazdaságra fordította (2. táblázat, 2013. évi adatok). A mezőgazdaság kibocsátása elmaradt a többi gazdasági ágétól (3. táblázat, 2014. évi adatok). Ugyanakkor a 2001–2013. évi adatok alapján tökéletes pozitív lineáris kapcsolat mutatható ki a gazdasági ügyekre fordított kiadások és a GDP alakulása között (lásd 16. táblázat, 12. ábra).

Oroszország

Az orosz kormányzat a gazdasági ügyekre jutó közkiadások 14,8 százalékát mezőgazdaságra fordította (2. táblázat, 2013. évi adatok). A mezőgazdaság kibocsátása elmaradt a többi gazdasági ágétól (3. táblázat, 2014. évi ada-

tok). Ugyanakkor a 2000–2013. évi adatok alapján tökéletes pozitív lineáris kapcsolat mutatható ki a gazdasági ügyekre fordított kiadások és a GDP alakulása között (lásd 17. táblázat, 13. ábra).

Ukrajna

Az ukrán kormányzat a gazdasági ügyekre jutó közkiadások 31,3 százalékát üzemanyag- és energiaellátásra (az olaj- és gázimporttól való függőség miatt), 15,7 százalékát mezőgazdaságra fordította (2. táblázat, 2013. évi adatok). A mezőgazdaság kibocsátása meghaladta a többi országét (3. táblázat, 2014. évi adatok).

Ugyanakkor a 2001–2014. évi adatok alapján tökéletes pozitív lineáris kapcsolat mutatható ki a gazdasági ügyekre fordított kiadások és a GDP alakulása között (lásd 18. táblázat, 14. ábra).

16. táblázat

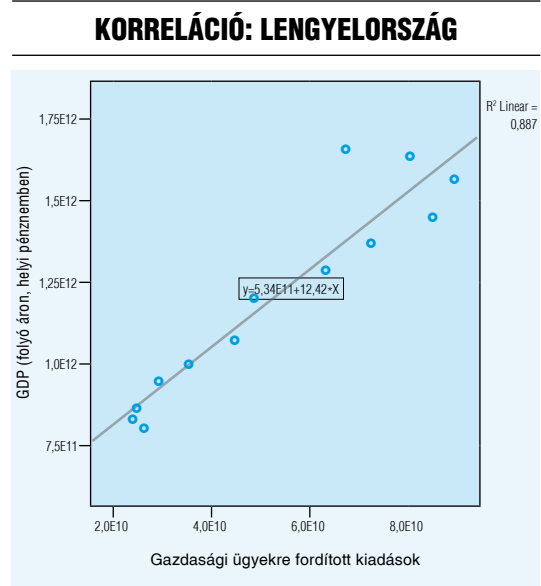
KORRELÁCIÓ: LENGYELORSZÁG (2001–2013)

		GDP (folyó áron, helyi pénz- nemben)	Gazdasági ügyekre fordított kiadások
GDP (folyó áron, helyi pénz- nemben)	Pearson- korreláció	1	0,942**
	Szignifikáns (kétoldali)		0,000
	Db	13	13
Gazdasági ügyekre fordított kiadások	Pearson- korreláció	0,942**	1
	Szignifikáns (kétoldali)	0,000	
	Db	13	13

** A korreláció 0,01 szinten szignifikáns (kétoldali).

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

12. ábra

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

17. táblázat

KORRELÁCIÓ: OROSZORSZÁG (2000–2013)

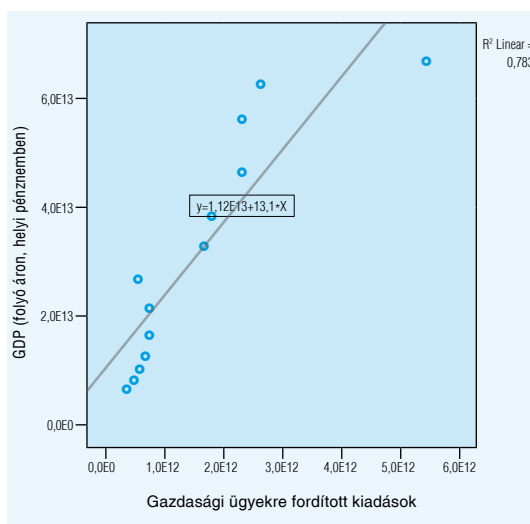
		GDP (folyó áron, helyi pénz- nemben)	Gazdasági ügyekre fordított kiadások
GDP (folyó áron, helyi péznemben)	Pearson- korreláció	1	0,885**
	Szignifikáns (kétoldali)		0,000
	Db	14	14
Gazdasági ügyekre fordított kiadások	Pearson- korreláció	0,885**	1
	Szignifikáns (kétoldali)	0,000	
	Db	14	14

** A korreláció 0,01 szinten szignifikáns (kétoldali).

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

13. ábra

KORRELÁCIÓ: OROSZORSZÁG

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

18. táblázat

KORRELÁCIÓ: UKRAJNA (2001–2014)

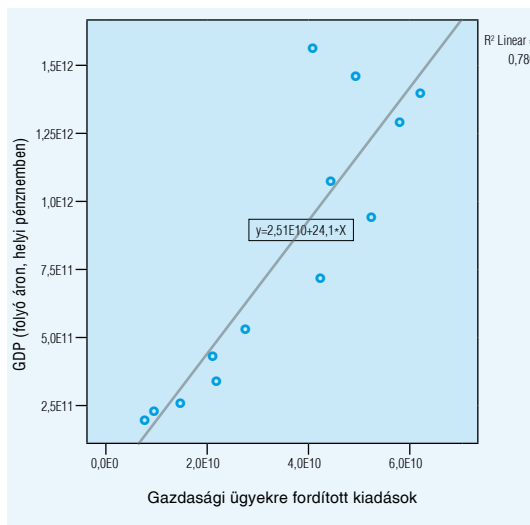
		GDP (folyó áron, helyi pénz- nemben)	Gazdasági ügyekre fordított kiadások
GDP (folyó áron, helyi péznemben)	Pearson- korreláció	1	0,886**
	Szignifikáns (kétoldali)		0,000
	Db	14	14
Gazdasági ügyekre fordított kiadások	Pearson- korreláció	0,886**	1
	Szignifikáns (kétoldali)	0,000	
	Db	14	14

** A korreláció 0,01 szinten szignifikáns (kétoldali).

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

14. ábra

KORRELÁCIÓ: UKRAJNA

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

Litvánia

Litvánia a gazdasági ügyekre jutó közkiadások (2. táblázat, 2013. évi adatok) 38 százalékát szállításra és közlekedésre, 26,8 százalékát mezőgazdaságra fordította. A mezőgazdaság kibocsátása elmaradt a többi gazdasági ágétól (3. táblázat, 2014. évi adatok). Ugyanakkor a 2004–2013. évi adatok alapján erős pozitív lineáris kapcsolat mutatható ki a gazdasági ügyekre fordított kiadások és a GDP alakulása között (lásd 19. táblázat, 15. ábra).

Üzbegisztán

Az üzbég kormányzat a gazdasági ügyekre jutó közkiadások (2. táblázat, 2013. évi adatok) 38,4 százalékát szállításra és közlekedésre, 36,9 százalékát mezőgazdaságra fordította. A mezőgazdaság kibocsátása meghaladta a többi országét (3. táblázat, 2014. évi adatok).

Ugyanakkor a 2011–2014. évi adatok alapján erős pozitív lineáris kapcsolat mutatható ki a gazdasági ügyekre fordított kiadások és a GDP alakulása között (lásd 20. táblázat, 19. ábra).

KÖVETKEZTETÉSEK

A jelen kutatás a bruttó kibocsátás és a közkiadások lehetséges kapcsolatát vizsgálja a kiválasztott országok mindegyikében, amelyek a következők. OECD-tagállamok: Magyarország, Szlovákia, Szlovénia, Lengyelország; a Szovjetunió utódállamai: Lettország, Litvánia, Azerbajdzsán, Fehéroroszország, Grúzia, Kazahsztán, Moldova, Oroszország, Ukrajna, Üzbegisztán; mindkét csoportba tartozik: Észtország. A tanulmány további kulcsszempontja a GDP-arányos közkiadások alapján történő klaszterképzés. Ehhez a szerző az IMF és a Világbank 2000–2014 közötti adatait vette alapul.

19. táblázat

KORRELÁCIÓ: LITVÁNIA (2004–2013)

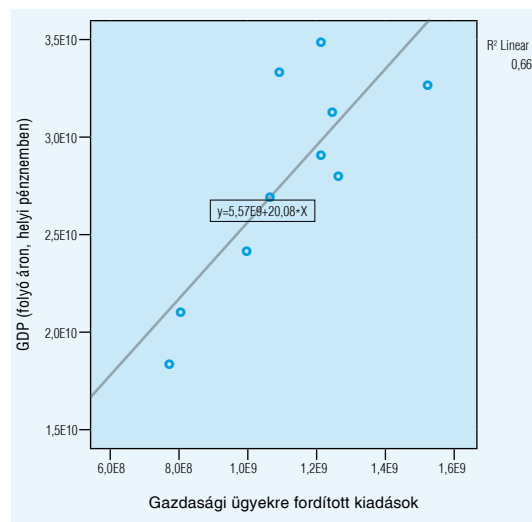
		GDP (folyó áron, helyi pénz- nemben)	Gazdasági ügyekre fordított kiadások
GDP (folyó áron, helyi péznemben)	Pearson- korreláció	1	0,814**
	Szignifikáns (kétoldali)		0,004
	Db	10	10
Gazdasági ügyekre fordított kiadások	Pearson- korreláció	0,814**	1
	Szignifikáns (kétoldali)	0,004	
	Db	10	10

** A korreláció 0,01 szinten szignifikáns (kétoldali).

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

15. ábra

KORRELÁCIÓ: LITVÁNIA

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

KORRELÁCIÓ: ÜZBEGISZTÁN (2011–2014)

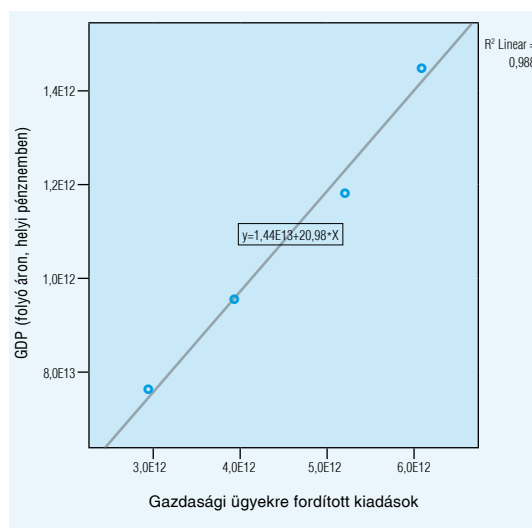
		GDP (folyó áron, helyi pénz- nemben)	Gazdasági ügyekre fordított kiadások
GDP (folyó áron, helyi péznemben)	Pearson- korreláció	1	0,994**
	Szignifikáns (kétoldali)		0,006
	Db	4	4
Gazdasági ügyekre fordított kiadások	Pearson- korreláció	0,994**	1
	Szignifikáns (kétoldali)	0,006	
	Db	4	4

** A korreláció 0,01 szinten szignifikáns (kétoldali).

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

Egyes európai országok a 2008. évi pénzügyi világválságot követően inkább a közkiadások csökkentése mellett döntöttek. A korrelációelemzés eredményei alapján azonban erős, illetve tökéletes pozitív lineáris kapcsolat mutatható ki a gazdasági ügyekre fordított kiadások és a GDP alakulása között. Ennek megfelelően a klaszteranalízissel az országok két csoportba sorolhatók. Megállapítható, hogy a két klaszter között nincs túlságosan nagy távolság. Ennélfogva közös jellemzőjük, hogy 2013-ban a szociális ügyekre (lakás- és kommunális szolgáltatásokra, egészségügyre, szabadidőre, kultúrára, hitéletre, oktatásra, szociális védelemre) fordított kiadások valamennyi országban kiemelt fontosságúak voltak. A kiadások legnagyobb hányadát Oroszország, Magyarország és Fehéroroszország fordította általános közszolgáltatásokra. Ezzel szemben a közkiadásokon belül a gazdasági ügyekre, valamint a védelemre, közrendre, közbiztonságra és környezetvédelemre fordít-

KORRELÁCIÓ: ÜZBEGISZTÁN

Forrás: a szerző saját elemzése az IMF kormányzati pénzügyi statisztikái és a Világbank adatai alapján; <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9>; <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>

tott kiadások együttes aránya Azerbajdzsán és Grúzia esetében volt a legnagyobb. Összességében a gazdasági ügyekre fordított közkiadások megoszlása az egyes országok eltérő gazdasági potenciáljának megfelelően változó.

A klaszteranalízis eredményeképpen az első klaszterbe Litvánia, Azerbajdzsán, Grúzia, Kazahsztán, Oroszország és Üzbegisztán, a második klaszterbe Észtország, Lettország, Szlovákia, Szlovénia, Magyarország, Lengyelország, Fehéroroszország, Moldova és Ukrajna tartozik.

A második klaszterrel összevetve az első klaszter fő jellemzői a szociális ügyekre fordított kiadások kisebb mértéke (Azerbajdzsán, Grúzia, Oroszország), valamint a védelemre, közrendre és közbiztonságra, környezetvédelemre fordított kiadások nagyobb aránya (valamennyi országban). A vizsgált országok között a fő olaj- és gázexportőrök Azerbajdzsán, Kazahsztán és Oroszország, így a fentiek fényében az olajból és gázból származó bevételek

rendkívüli mértékben hatnak fiskális politikájukra. Ennek megfelelően az azeri kormányzat az összkiadások 43,2 százalékát (a GDP 15,6 százalékát) fordította gazdasági ügyekre, ezen belül – az olaj- és gázágazattól való függőség miatt – különösen a bányászatra, továbbá a feldolgozó- és építőiparra. Emellett Oroszország az összkiadások 22,6 százalékát (a GDP 9,5 százalékát) fordította általános közszolgáltatásokra a rendkívül magas adminisztratív költségek miatt.

A második klaszterben a szociális ügyekre (Lettország, Szlovénia, Ukrajna), a védelemre, közrendre és közbiztonságra, továbbá környezetvédelemre (Észtország, Lettország, Ukrajna), valamint a gazdasági ügyekre (Szlovénia, Magyarország, Lettország) fordított kiadások GDP-aránya meghaladta a többi ország hasonló értékeit. Figyelemre méltó módon a

magyar kormányzat az összkiadások 20,9 százalékát (a GDP 10,4 százalékát) fordította általános közszolgáltatásokra.

Összefoglalásként elmondható, hogy a kiválasztott országok – néhány kivétellel – többet költöttek szociális ügyekre, valamint a GDP alakulása és a gazdasági ügyekre fordított kiadások között erős kapcsolat mutatható ki. Ugyanakkor egyes országoknak (különösen Azerbajdzsánnak, Kazahsztánnak és Grúziának) az általános közszolgáltatásokra fordított kiadások csökkentése mellett növelniük kell a gazdasági ügyekre és a szociális ügyekre fordított kiadások arányát, továbbá az olaj- és gáztermelőknél (Azerbajdzsánnak, Kazahsztánnak és Oroszországnak) hatékony fiskális politikával kell diverzifikálniuk gazdaságukat.

IRODALOM

- ABDULLAEV, B. – KONYA, L. (2014): Growth Maximizing Tax Rate for Uzbekistan. *Applied Econometrics and International Development*. 14(1). 59–72. oldal
- ALEKSANDROVA, M. (2013): Fiscal policy effects on economic growth. *World Applied Sciences Journal*. 22(7). 964–968. oldal
- ASLANLI, K. (2015): Fiscal sustainability and the State Oil Fund in Azerbaijan. *Journal of Eurasian Studies*. 6(2). 114–121. oldal
- AZHGALIYEVA, D. (2014): The effect of fiscal policy on oil revenue fund: The case of Kazakhstan. *Journal of Eurasian Studies*. 5(2). 157–183. oldal
- BARRO, R. J. – GORDON, D. B. (1989): Rules, discretion and reputation in a model of monetary policy. *Journal of monetary economics*. 12(1), 101–121. oldal
- CHIRONACHI, C. (2015): Monetary and Fiscal Policy Interaction and the Relationship between the Central Bank and the Government (The Case of Republic of Moldova). *Journal of Danubian Studies and Research*. 5(1).
- ECKARDT, S. – MARTINEZ-VAZQUEZ, J. – TIMOFEEV, A. (2014): Efficiency Cost of Fiscal Equalization: The Case of Belarus (Paper No. 1401). *International Centre for Public Policy, Andrew Young School of Policy Studies, Georgia State University*.
- ENDRIT L. – DRINI I. (2013): Searching for Political Fiscal Cycles in Hungary. *Contemporary Economics*. 7(4). 73–98. oldal
- GORYUNOV, E., KAZAKOVA, M., KOTLIKOFF, L. J., MAMEDOV, A., NESTEROVA, K., NAZAROV, V., GRISHINA, E., TRUNIN, P. ÉS SHPENEV, A. (2013): Russia's fiscal gap (No. w19608). *National Bureau of Economic Research*

- GORYUNOV, E. – KOTLIKOFF, L. – SINELNIKOV-MURYLEV, S. (2015): The fiscal gap: An estimate for Russia. *Russian Journal of Economics*. 1(3). 240–256. oldal
- GRIGOLI, F. (2012): Public Expenditure in the Slovak Republic. *Composition and Technical Efficiency*
- КАСПЕРОВИЧ-СТЕПЕН, А. (2015): Fiscal consolidation in the Baltic states. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики, (1). 116–122. oldal
- KAZANDZISKA, M. (2015): Macroeconomic policy regime in Poland (No. 59/2015).
- KLYVIENĖ, V. (2014): Macroeconomic effects of fiscal policy in Lithuania, Latvia and Estonia. *Doktori értekezés*. Vilniusi Egyetem
- МКХАТРИШВИЛИ, С. – ЗЕДЖИДИЗЕ, З. (2015): Modeling Macro-Fiscal Interlinkages: Case of Georgia. *Central European Journal of Economic Modelling and Econometrics*. 7(1). 15–41. oldal
- RAUDLA, R. – KATTEL, R. (2011): Why did Estonia choose fiscal retrenchment after the 2008 crisis? *Journal of public policy*. 31(02). 163–186. oldal
- ROMESBURG, C. (2004): Cluster analysis for researchers. https://books.google.hu/books?hl=en&lr=&id=ZuIPv7OKm10C&oi=fnd&pg=PR5&dq=cluster+analysis&ots=7EVI2g66b&sig=lbWi73KCReeITbkUYALD12NoP3A&redir_esc=y#v=onepage&q=cluster%20analysis&f=false 2016.06.01.
- SETNIKAR, C. S. – PETKOVŠEK, V. (2014): Fiscal Instability in Slovenia during the Economic Crisis. *Zagreb International Review of Economics and Business*. 17(1). 95–105. oldal
- IMF (2014): Kormányzati pénzügyi statisztikák <http://data.imf.org/?sk=5804C5E1-0502-4672-BDCD-671BCDC565A9> 2016.06.01.
- Világbank (2014): <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth> 2016.06.01.